

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001901

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-05-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федорика Наталія Зенонівна

2. Nataliia Z. Fedoryka

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9532-4195

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 221

Назва наукової спеціальності: Стоматологія

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 221 - Стоматологія

Дата захисту: 18-05-2026

Спеціальність за освітою: Стоматологія

Місце роботи здобувача: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12730

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.67.21, 76, 76.29.55

Тема дисертації:

1. Медико-соціальне обґрунтування удосконалення профілактики та медичної допомоги хворим на передракові і ракові захворювання щелепно-лицевої ділянки.
2. Medical and social substantiation of improving the prevention and medical care of patients with precancerous and cancerous diseases of the maxillofacial area.

Реферат/анотація:

1. Дослідження присвячене науковому обґрунтуванню та розробці функціонально-організаційної моделі удосконалення профілактики і медичної допомоги при передракових та ракових захворюваннях щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД) в Україні. Актуальність роботи визначається зростанням захворюваності та смертності від злоякісних новоутворень (ЗН) ротової порожнини і глотки, високою часткою пізньої діагностики, недостатньою ефективністю профілактичних оглядів та обмеженою доступністю стоматологічної й онкологічної допомоги. Дослідження виконано у шість послідовних етапів із застосуванням системного підходу, бібліосемантичного, епідеміологічного, медико-соціологічного, статистичного та аналітичного методів. На першому етапі проведено критичний аналіз 280 наукових джерел, що дозволило визначити сучасний стан проблеми та обґрунтувати напрями подальших досліджень. На другому етапі сформовано програму дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет та методичне забезпечення. Третій

етап передбачав епідеміологічний аналіз захворюваності, смертності та показників раннього виявлення ЗН ЩЛД в Україні та Івано-Франківській області за даними Національного канцер-реєстру України за 2010–2024 роки. Встановлено стійке зростання захворюваності та смертності від раку ротової порожнини і глотки, особливо серед чоловіків віком 60–69 років. Доведено, що чоловіки хворіють у 2–8 разів частіше за жінок, а смертність серед них у 4–5 разів вища. Виявлено значні недоліки ранньої діагностики: у 2024 році частка випадків, виявлених на III–IV стадіях, досягла 64,3% при раку ротової порожнини та 85,6% при раку глотки. Одночасно знизилась ефективність профілактичних оглядів, під час яких виявлялось лише 7,2% і 2,5% випадків відповідно. Встановлено сильний зворотний кореляційний зв'язок між рівнем скринінгового виявлення та часткою пізніх стадій захворювання ($r=-0,91$), а також летальністю до року ($r=-0,72$). На четвертому етапі проведено аналітичне епідеміологічне дослідження типу «випадок-контроль» із залученням 150 пацієнтів із ЗН ЩЛД та 100 осіб із передраковими і доброякісними захворюваннями. Встановлено, що ризик малігнізації є найвищим у віці 40–59 років та серед осіб із тривалим стажом куріння. Показано, що виникнення ЗН ЩЛД суттєво погіршує якість життя, обмежує соціальну та побутову активність пацієнтів і підвищує потребу у соціальній підтримці. П'ятий етап був присвячений аналізу організації профілактики та надання медичної допомоги. Вивчено нормативно-правове забезпечення, проведено опитування пацієнтів та 330 лікарів. Встановлено, що ризик малігнізації передракових захворювань зростає при тривалості патології понад 5 років, недотриманні лікарських рекомендацій, самолікуванні, низькій фінансовій і територіальній доступності стоматологічної допомоги. Виявлено суттєві недоліки онконастороженості лікарів першого контакту. Лише 19,7% лікарів первинної медичної допомоги та 59,7% стоматологів проводять повний огляд ЩЛД під час кожного звернення пацієнта. Стоматологи значно рідше оцінюють стан слизової оболонки порожнини рота та пальпують лімфатичні вузли, що негативно впливає на раннє виявлення патології. На заключному етапі науково обґрунтовано та розроблено функціонально-організаційну модель удосконалення профілактики і медичної допомоги при передракових та ракових захворюваннях ЩЛД. Основними складовими моделі стали алгоритм раннього виявлення ЗН ЩЛД на рівні первинної медичної допомоги, пам'ятки для лікарів та інформаційні матеріали для пацієнтів. Запропонована модель спрямована на підвищення онконастороженості медичних працівників, покращення профілактичної роботи, своєчасне скерування пацієнтів та підвищення доступності спеціалізованої допомоги. Наукова новизна роботи полягає у першому комплексному дослідженні медико-організаційних аспектів профілактики та надання допомоги при передракових і ракових захворюваннях ЩЛД, встановленні чинників ризику малігнізації, а також у розробці функціонально-організаційної моделі удосконалення профілактики та раннього виявлення ЗН ЩЛД. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для удосконалення профілактичних програм, оптимізації роботи закладів первинної медичної допомоги і стоматологічної служби, розробки освітніх програм для лікарів та впровадження сучасних підходів до ранньої діагностики злоякісних новоутворень щелепно-лицевої ділянки. Ключові слова: злоякісні новоутворення, передракові захворювання, щелепно-лицева ділянка, рак ротової порожнини, рак глотки, профілактика, раннє виявлення, фактори ризику, малігнізація, стоматологічна допомога, первинна медична допомога, онконастороженість, скринінг, доступність медичної допомоги, захворюваність, смертність, громадське здоров'я, організація охорони здоров'я.

2. The study is devoted to the scientific substantiation and development of a functional and organizational model for improving prevention and medical care for precancerous and cancerous diseases of the maxillofacial area (MFA) in Ukraine. The relevance of the study is determined by the increasing incidence and mortality of malignant neoplasms of the oral cavity and pharynx, the high proportion of late-stage diagnosis, insufficient effectiveness of preventive examinations, and limited accessibility of dental and oncological care. The research was conducted in six consecutive stages using systemic, epidemiological, medical-sociological, statistical, analytical, and bibliometric methods. At the first stage, a critical analysis of 280 scientific sources was carried out, which allowed determination of the current state of the problem and substantiation of directions for further research. At the second stage, the research program, objectives, subject, and methodological framework were developed. The third stage included an epidemiological analysis of incidence, mortality, and early detection indicators of malignant

neoplasms of the maxillofacial area in Ukraine and Ivano-Frankivsk region according to the data of the National Cancer Registry of Ukraine for 2010–2024. A steady increase in morbidity and mortality from oral cavity and pharyngeal cancer was established, especially among men aged 60–69 years. Men were found to suffer from these diseases 2–8 times more often than women, while mortality among them was 4–5 times higher. Significant deficiencies in early diagnosis were identified. In 2024, the proportion of cases detected at stages III–IV reached 64.3% for oral cancer and 85.6% for pharyngeal cancer. Preventive examinations detected only 7.2% and 2.5% of cases, respectively. A strong inverse correlation was established between screening detection rates and the proportion of advanced-stage disease ($r=-0.91$), as well as one-year mortality ($r=-0.72$). At the fourth stage, a case-control study involving 150 patients with malignant neoplasms of the maxillofacial area and 100 individuals with precancerous and benign diseases was conducted. The risk of malignant transformation was highest among individuals aged 40–59 years and among long-term smokers. It was shown that malignant neoplasms significantly worsen patients' quality of life, limit social and daily activities, and increase the need for social support. The fifth stage focused on the analysis of prevention and medical care organization. Regulatory support was studied, and surveys of patients and 330 physicians were conducted. It was established that the risk of malignant transformation increases with disease duration over five years, non-compliance with medical recommendations, self-treatment, and low financial and territorial accessibility of dental care. Significant deficiencies in oncological alertness among first-contact physicians were identified. Only 19.7% of primary healthcare physicians and 59.7% of dentists perform a complete examination of the maxillofacial area during every patient visit. Dentists were significantly less likely to assess the oral mucosa and palpate lymph nodes, negatively affecting early diagnosis. At the final stage, a functional and organizational model for improving prevention and medical care for precancerous and cancerous diseases of the maxillofacial area was scientifically substantiated and developed. The model includes an algorithm for early detection at the primary healthcare level, guidelines for physicians, and informational materials for patients. The proposed model is aimed at increasing oncological alertness, improving preventive activities, ensuring timely referral, and increasing accessibility of specialized care. The scientific novelty of the study lies in the first comprehensive investigation of medical and organizational aspects of prevention and medical care for precancerous and cancerous diseases of the maxillofacial area, identification of risk factors for malignant transformation, and development of a functional and organizational model for improving prevention and early detection. The practical significance of the results lies in the possibility of their use for improving preventive programs, optimizing primary healthcare and dental services, developing educational programs for physicians, and implementing modern approaches to early diagnosis of malignant neoplasms of the maxillofacial area. Keywords: malignant neoplasms, precancerous diseases, maxillofacial area, oral cancer, pharyngeal cancer, prevention, early detection, risk factors, malignant transformation, dental care, primary healthcare, oncological alertness, screening, accessibility of medical care, morbidity, mortality, public health, healthcare organization.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Децик ОЗ, Федорика НЗ. Особливості і динаміка показників вчасності виявлення злоякісних новоутворень щелепно-лицевої ділянки в Україні та Івано-Франківській області. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2022. 1(91): 22–28. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2022.1.13071> (Фахове видання України, категорія «Б») <https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/visnyk-gigieny/article/view/13071/12235>

- 2. Detsyk OZ, Fedoryka NZ, Tsichon ZO, Kovalchuk RY, Karpinets IM. Medical management determinants of the maxillofacial precancerous and benign diseases malignancy. Polski Merkuriusz Lekarski. 2024; LII (1): 87-94. <https://doi.org/10.36740/Merkur202401114> ISSN: 1426-9686 (індексується в міжнародній наукометричній базі даних SCOPUS).
- 3. Detsyk O, Fedoryka N. Awareness and application of preventive technologies for the early detection of head and neck cancer by dentists and primary care physicians. Архів клінічної медицини. 2024; 1(30): 65-72. <https://doi.org/10.21802/acm.2024.1.9> (Фахове видання України, категорія «Б») <https://ifnmujournal.com/acm/article/view/acm202419/acm202419PDF>
- 4. Федорика НЗ, Децик ОЗ. Шкідливі звички, передракові, доброякісні і ракові захворювання щелепно-лицевої ділянки. Перспективи та інновації науки. Серія «Медицина». 2025;12(58):2993-3001. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-12\(58\)-2993-3001](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-12(58)-2993-3001) (Фахове видання України, категорія «Б») <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/34100/34068>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0117U001669 0124U001983

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Децик Орина Зенонівна
2. Oryna Z. Detsyk

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3975-9455

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57194855435; Google Scholar: E7sAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дієва Тетяна Василівна

2. Tatyana V. Dieva

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7910-5945

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Приватний заклад вищої освіти Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика

Код за ЄДРПОУ: 37992250

Місцезнаходження: вул. Карла Лібкнехта, Миколаїв, Миколаївський р-н., 54001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мочалов Юрій Олександрович

2. Iurii O. Mochalov

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.22, 14.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5654-1725

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рожко Микола Михайлович

2. Mykola M. Rozhko

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6876-2533

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лісецька Ірина Сергіївна
2. Iryna S. Lisetska

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9152-6857

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Ожоган Зіновій Романович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Ожоган Зіновій Романович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кулинич Галія Богданівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна